

WINSTON CHURCHILL

ANII TINEREȚII MELE

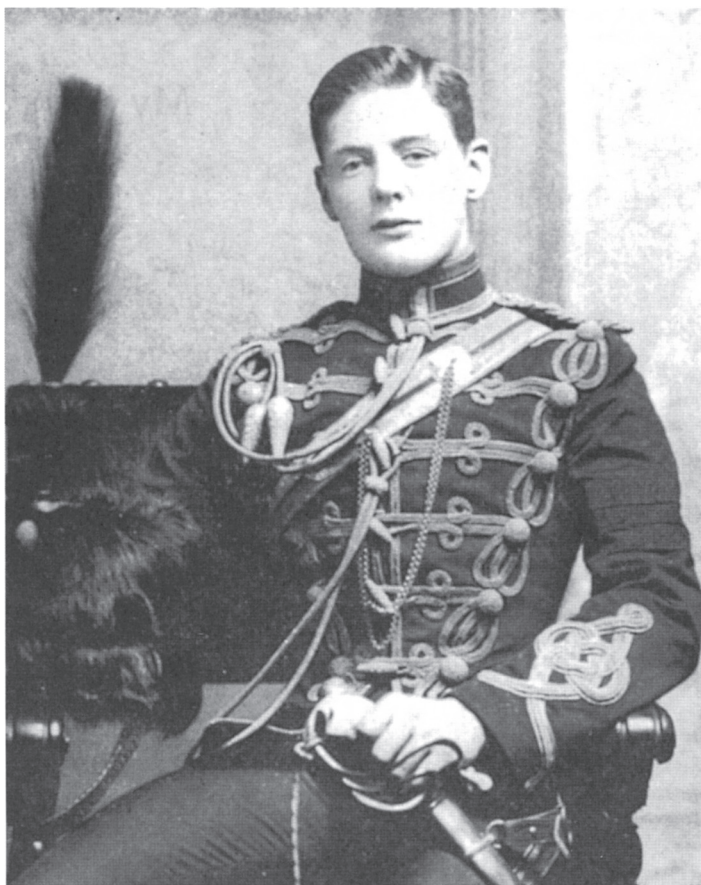
Traducere din limba engleză și note:
ANCA IRINA IONESCU

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

PREFAȚĂ LA EDIȚIA ORIGINALĂ	7
I. Copilăria	9
II. Harrow	29
III. Examenele	43
IV. Sandhurst	69
V. Regimentul 4 Husari	95
VI. Cuba	113
VII. Hounslow	132
VIII. India	149
IX. Educația la Bangalore	160
X. Forțele Terestre de la Malakand	179
XI. Valea Mamund	197
XII. Expediția din Tirah	216
XIII. Probleme cu Kitchener	234
XIV. Ajunul Bătăliei de la Omdurman	247
XV. Senzațiile unei șarje de cavalerie	262
XVI. Părăsesc armata	282
XVII. Oldham	311
XVIII. Cu Buller, spre Capetown	329
XIX. Trenul blindat	343
XX. Sentință pe termen lung	371
XXI. Evadarea de la buri - I	382
XXII. Evadarea de la buri - II	407

XXIII.	Înapoi în armată	424
XXIV.	Spion Kop	437
XXV.	Eliberarea oraşului Ladysmith	452
XXVI.	În Statul Liber Orania	464
XXVII.	Johannesburg şi Pretoria	487
XXVIII.	Alegerile kaki	500
XXIX.	Camera Comunelor	513

În Regimentul 4 Husari, 1895

Pentru o nouă generație

PREFAȚĂ LA EDIȚIA ORIGINALĂ

Din când în când, au apărut diverse relatări ale anilor și aventurilor tinereții mele, ba chiar eu însumi am publicat, acum 30 de ani, impresii din mai multe campanii la care am luat parte, iar mai târziu am scris despre anumite episoade, astfel încât m-am gândit să le unesc într-o singură relatare completă și să redau totul din nou. În acest scop, am căutat nu numai în memorie, ci am verificat cu mare atenție și faptele, cu ajutorul documentelor de care dispun. În fiecare parte a sfertului de veac pe care această relatare îl acoperă, am căutat să redau punctul de vedere potrivit vârstei mele de atunci, fie că eram copil, școlar, cadet, ofițer inferior, corespondent de război sau tânăr politician. Dacă aceste opinii sunt în contradicție cu cele general acceptate, acestea trebuie să fie considerate ca reprezentând o etapă a tinereții mele, și în niciun caz – cu excepția situațiilor în care contextul o permite – opinii moderne.

Când revăd această lucrare în ansamblu, constat că am zugrăvit tabloul unei epoci apuse. Caracterul societății, bazele politicii, metodele de război, perspectivele tineretului, scara de valori, totul s-a schimbat și s-a schimbat într-o măsură atât de mare, cum n-aș fi crezut

că este posibil într-o perioadă de timp atât de scurtă, fără o revoluție internă violentă. Nu pot să pretind că mi se pare că toate schimbările au fost în bine. Am fost un copil al epocii victoriene, când structura țării noastre părea fermă și stabilă, când poziția ei în comerț și pe mări nu avea rival și când conștientizam tot mai mult atât măreția Imperiului nostru, cât și datoria noastră de a-l păstra ca atare. În acele zile, forțele dominante din Marea Britanie erau sigure de sine și de doctrinele lor. Credeau că pot arăta lumii ce înseamnă arta guvernării și știința economiei. Oamenii erau siguri de supremația lor pe mare și, în consecință, de siguranța lor de acasă. De aceea, erau calmi și senini, convinși de puterea lor și de siguranța în care trăiau. Vremurile zbuciumate și tulburi de astăzi diferă foarte mult de acelea. Prietenii mei cititori trebuie să țină seama de aceste schimbări.

M-am gândit că pentru noua generație ar fi interesant să citească o relatare a strădaniilor tinereții mele și mi-am așternut pe hârtie, cu sinceritate și cu cât mai multă simplitate, aventurile personale.

Winston Spencer Churchill
Chartwell Manor
August 1930

CAPITOLUL I

COPILĂRIA

De când datează primele noastre amintiri? Când își lasă amprenta în mintea unui copil umbrele și lumina tremurătoare ale zorilor conștiinței? Primele mele amintiri sunt legate de Irlanda. Îmi amintesc foarte bine scene și evenimente din Irlanda, iar uneori, vag, chiar și oameni. M-am născut la 30 noiembrie 1874 și am plecat din Irlanda la începutul anului 1879. Tatăl meu plecase în Irlanda ca secretar al tatălui său, ducele de Marlborough, numit Lord-Lieutenant¹ de către domnul Disraeli, în 1876. Locuiam într-o casă numită „micul conac”, la o azvârlitură de băț de reședința Viceregelui. Acolo mi-am petrecut aproape trei ani din copilărie. Am impresii clare și vii ale unor evenimente. Îmi amintesc cum bunicul meu, Viceregele, a dezvelit statuia lordului Gough², în 1878. O mulțime neagră, soldați călări îmbrăcați în roșu, sforile care trăgeau într-o parte o pânză strălucitoare, cafenie, bătrânul duce, formidabilul meu bunic, vorbind tare în fața mulțimii. Îmi amintesc chiar și o expresie pe

¹ Reprezentant personal al regelui într-o regiune a Marii Britanii.

² Feldmareșalul Hugh Gough (1779-1869), militar de carieră, a servit 75 de ani în armata britanică, din 1843 fiind comandant general al trupelor din India. Statuia respectivă a fost dezvelită în 1880.

care o folosise: „Și, cu o salvă nimicitoare, a zdrobit linia frontului inamic”. Înțelegeam oarecum că vorbea despre război și despre luptă, iar „salvă” însemna ceea ce făceau adesea soldații îmbrăcați în negru (pușcașii), cu mare zgomot, în Parcul Phoenix, unde eram dus să-mi fac plimbarea de dimineață. Cred că aceasta este prima mea amintire coerentă.

Alte evenimente se conturează cu mai multă claritate. Odată, trebuia să mergem la un spectacol de pantomimă. Eram foarte emoționat. În sfârșit, după-amiaza îndelung așteptată a sosit. Am pornit de la reședința Viceregelui și am mers la castel, de unde, fără îndoială, trebuiau luați și alți copii. În interiorul castelului era o curte mare, pătrată, pavată cu pietre mici, alungite. Ploua. Ploua aproape întotdeauna – la fel ca acum. Oamenii ieșeau pe ușile castelului și era multă agitație. Apoi ni s-a spus că nu putem merge la spectacol, deoarece teatrul arse. Din director nu mai găsiseră decât cheile din buzunarul acestuia. Drept consolare pentru că nu ne mai duceam la pantomimă, ni s-a promis că în ziua următoare vom merge să vedem ruinele clădirii. Eu doream foarte mult să văd cheile, dar se pare că această cerere nu a fost foarte bine primită.

Într-unul din acei ani, am făcut o vizită în Parcul Emo, reședința lordului Portarlington, despre care mi s-a explicat că îmi era un fel de unchi. Locul acesta îl pot descrie foarte bine, deși nu am mai fost acolo de când aveam patru ani sau patru ani și jumătate. Punctul central din amintirea mea era un turn de piatră alb

și înalt, la care am ajuns după ce am mers destul de mult cu trăsura. Mi s-a spus că fusese aruncat în aer de Oliver Cromwell. Am înțeles limpede că acesta aruncase în aer tot felul de lucruri și, prin urmare, fusese un om foarte mare.

Dădaca mea, doamna Everest, era foarte tulburată din cauza fenienilor¹. Îmi închipuiam că aceștia sunt niște oameni răi cu care nu poți să o scoți la capăt când o țin pe a lor. Odată, în timp ce călăream pe măgarul meu, ni s-a părut că vedem apropiindu-se o procesiune lungă și întunecată de fenieni. Acum sunt aproape sigur că trebuie să fi fost o brigadă de pușcași care ieșiseră la instrucție. Dar atunci eram cu toții foarte alarmați, mai ales măgarul, care și-a exprimat spaima zvârlind din picioare. Am fost aruncat la pământ și am suferit o comotie cerebrală. Făcusem cunoștință cu politica irlandeză!

În Parcul Phoenix era un pâlc rotund de copaci, cu o casă în mijloc. În această casă locuia un personaj numit Secretar-Şef sau Subsecretar, nu sunt sigur care dintre denumiri. Dar, în orice caz, din casă a ieșit un bărbat pe nume dl Burke. Mi-a dat o tobă. Nu-mi amintesc cum arăta, dar țin minte toba. Doi ani mai târziu, când ne-am întors în Anglia, mi-au spus că fusese asasinat de fenieni în același Parc Phoenix în care ne plimbam în fiecare zi. Toată lumea în jurul meu părea foarte tulburată, iar eu

¹ Membri ai organizațiilor Frăția Feniană și Frăția Republicană Irlandeză, care au activat în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea pentru instaurarea unei republici irlandeze independente.

mă gândeam ce noroc avusesem că nu mă prinseseră și pe mine fenienii când căzusem de pe măgar.

La „micul conac” am fost amenințat pentru prima dată cu Educația. Mi s-a anunțat sosirea unui personaj sinistru, numit „Guvernanta”. Venirea ei fusese stabilită pentru o anumită zi. Ca să ne pregătim pentru acea zi, doamna Everest a făcut rost de o carte intitulată *Cititul fără lacrimi*. În cazul meu, în mod cert nu își justifica titlul. Mi s-a comunicat că, înainte să sosească guvernanta, trebuie să pot citi fără lacrimi. Am muncit din greu în fiecare zi. Dădaca mea îmi arăta cu un toc diverse litere. Mie totul mi se părea foarte obositor. Pregătirile noastre nu erau nici pe departe finalizate când ora fatală a sosit și guvernanta trebuia să apară. Am făcut ceea ce au făcut mulți oameni asupriți, în condiții asemănătoare: am luat drumul codrului. M-am ascuns în tufișurile dese – mie mi se păreau un codru – care înconjurau „micul conac”. Au trecut câteva ore bune până am fost recuperat și predat „Guvernantei”. Am continuat să trudim în fiecare zi, nu numai cu literele, ci și cu cuvintele și – încă și mai rău – cu numerele. La urma urmelor, literele trebuia numai să le cunoști, iar când stăteau împreună într-un anumit fel, le recunoșteai formația și îți dădeai seama că reprezintă un anumit sunet sau un cuvânt pe care îl rosteai atunci când erai silit. Dar numerele erau legate în tot felul de încâlceli și își făceau unul altuia lucruri pe care era foarte greu să le prevezi cu acuratețe. Trebuia să spui ce își fac unul altuia de fiecare dată când erau legate împreu-

nă, iar Guvernanta se pare că acorda mare importanță exactității răspunsului. Dacă nu era corect, era greșit. Nu folosea la nimic să fie „aproape corect”. În unele cazuri, aceste numere rămâneau datorare unul altuia: trebuia să împrumuți unul sau să ții unul, iar după aceea trebuia să îl pui înapoi pe cel pe care îl împrumutaseși. Aceste complicații aruncau o umbră permanentă asupra vieții mele zilnice. Mă sustrăgeau de la toate lucrurile interesante pe care voiam să le fac în camera mea sau în grădină. Făceau incursiuni tot mai numeroase în timpul meu liber. Abia dacă mai aveam timp să fac ce doream. Deveniseră o pacoste și un necaz permanent. Și acest lucru era și mai cumplit când coboram într-o mlaștină mohorâtă numită „adunări”. Acestea parcă nu aveau limite. Când se termina o adunare, apărea alta. Abia reușeam să dau de capătul unei anumite categorii de calamități, că se năpusteau peste mine altele, și mai îmbârligate.

Mama mea nu lua parte la aceste torturi, dar îmi dădea de înțeles că le aprobă și lua aproape întotdeauna partea guvernantei. Mi-o amintesc pe mama în Irlanda, într-un costum de călărie care îi vine ca turnat și, adesea, stropit frumos cu noroi. Ea și tata vânau mereu, călare pe caii lor mari; și uneori treceam printr-o spaimă cumplită când unul sau altul dintre ei nu se întorcea mult timp după ora la care erau așteptați.

Mama mi se părea întotdeauna o prințesă din basme: o ființă radioasă, posesoarea unor bogății și puteri fără limită. Lordul D'Abernon a descris-o așa cum arăta

în zilele acelea, în Irlanda, în vorbe pentru care îi sunt recunoscător.

... Îmi amintesc foarte de bine de ea așa cum am văzut-o prima dată. Era la reședința Viceregală din Dublin. Stătea în partea stângă a intrării. Viceregele era pe o estradă, în capătul celălalt al încăperii, înconjurat de un anturaj strălucitor, dar privirile nu se întorceau spre el sau spre soția lui, ci spre o siluetă suplă, negricioasă, care stătea cumva deoparte și părea făcută din altă textură decât cei din jurul ei: radioasă, translucidă, intensă. Avea în păr o stea din diamante – bijuteria ei preferată –, dar strălucirea acesteia pălea în lumina scânteietoare a ochilor ei. Ca înfățișare, era mai mult panteră decât femeie, dar avea o inteligență cultivată, necunoscută în junglă. Curajul ei nu era mai mic decât al soțului – o mamă potrivită pentru descendenții marelui duce. Datorită tuturor acestor atribute ale strălucirii, datorită blândeții și antrenului său, se bucura de o mare popularitate. Strădania ei de a fi pe placul celorlalți, felul în care se bucura de viață și dorința sinceră ca toată lumea să împărtășească încrederea ei voioasă o transformau în centrul unui cerc de devotați.

Mama a făcut aceeași impresie strălucitoare și asupra ochiului meu de copil. Pentru mine era sclipitoare ca Luceafărul de seară. O iubeam nespus de mult – dar de la distanță. Confidenta mea era dădaca. Doamna Everest avea grijă de mine și îmi îndeplinea toate dorințele. În fața ei îmi destăinuiam multele necazuri, și atunci, și

în anii de școală. Înainte să lucreze pentru noi, crescuse timp de 12 ani o fetiță pe nume Ella, fiica unui preot din Cumberland. Deși n-am văzut-o niciodată, „micuța Ella” a devenit un personaj din prima mea copilărie. Știam totul despre ea: ce îi plăcea să mănânce, cum își spunea rugăciunile, ce făcea când nu era cuminte și ce făcea când era cuminte. Aveam în minte o imagine foarte vie a casei ei din nordul țării. Am fost învățat întotdeauna să iubesc comitatul Kent. Doamna Everest îl numea „grădina Angliei”. Doamna Everest se născuse în Chatham și era nemaipomenit de mândră de comitatul Kent. Niciun comitat nu se putea compara cu Kentul, după cum nici o altă țară nu se putea compara cu Anglia. Irlanda, de pildă, nu era nici pe departe la fel de bună. Cât despre Franța, doamna Everest – care mă plimbase cândva, cu premergătorul, pe ceea ce numea ea „Shams Elizzie”¹ – nu avea o părere prea grozavă. Kentul era ținutul ales. Capitala lui era Maidstone și peste tot în jurul orașului Maidstone creșteau căpșuni, cireși, zmeură și pruni. În-cântător! Dintotdeauna am vrut să locuiesc în Kent.

Am vizitat din nou „micul conac” în iarna anului 1900, când am susținut conferințe despre Războiul Burilor², la Dublin. Mi-o aminteam foarte bine ca pe

¹ Pronunție stâlcită a numelui Champs-Élysées. (N. red.)

² Războiul Burilor – expresie care se referă la cele două conflicte militare din Africa de Sud, dintre britanici și cele două republici independente întemeiate de coloniștii olandezi, Statul Liber Orania și Republica Sud-Africană a Transvaalului. Cele două conflicte (1880-1881; 1899-1902) s-au încheiat cu desființarea celor două republici și cu integrarea lor în Imperiul Britanic.

o clădire lungă, albă, cu obloane verzi și verande, cu o pajiște mare cât Trafalgar Square și înconjurată în întregime de păduri. Credeam că trebuie să fie la cel puțin o milă depărtare de reședința Viceregală. Când am revăzut-o, am fost uimit să constat că pajiștea nu are decât 55 de iarzi în lățime, că pădurile sunt ceva mai mult decât niște tufișuri și că dura doar un minut să ajungi călare de la Reședința Viceregală până unde eram cazat eu.

Următoarea mea amintire clară este Ventnor¹. Îmi plăcea la Ventnor. Doamna Everest avea o soră care locuia acolo. Soțul ei fusese aproape 30 de ani gardian de închisoare. Și atunci, și în anii care au urmat, mă lua în plimbări lungi în Downs, prin Landslip. Îmi povestea o mulțime de întâmplări despre răzmerițele din închisoare și despre cum fusese atacat și rănit de mai multe ori de către deținuți. Când am fost prima dată la Ventnor, tocmai eram în război cu zulușii². Ziarele publicau poze cu zulușii. Erau negri, în pielea goală și aveau sulite numite *assegais*, cu care trăgeau foarte abil. Omorau mulți dintre soldații noștri, dar, judecând după fotografii, nici pe departe atât de mulți pe cât ucideau soldații noștri dintre ei. Eram foarte supărat pe zuluși și mă bucuram să aud că sunt uciși; la fel și prietenul meu, bătrânul gardian de închisoare. După un timp, se pare că fuseseră uciși cu toții, deoarece războiul s-a încheiat și

¹ Oraș de pe insula Wight, în sud-estul Angliei.

² Războiul dintre Anglia și Regatul Zulu, din sudul Africii, a avut loc în 1879.

în ziare nu au mai apărut fotografii cu zulușii și nimeni nu și-a mai bătut capul cu ei.

Într-o zi, în timp ce ne plimbam pe stâncile din apropiere de Ventnor, am văzut o corabie splendidă, cu toate pânzele întinse, trecând pe lângă țărm, la numai o milă depărtare.

– Este o corabie cu soldați, a spus el. Aduce oamenii acasă de la război.

Dar s-ar fi putut să fie din India, nu-mi amintesc¹. Apoi, dintr-odată, au apărut nori negri, a început să sufle vântul și au căzut primele picături de ploaie ale furtunii, iar noi ne-am întors repede acasă, înainte să ne suprindă ploaia și să ne ude până la piele. Data următoare când am mers la stâncile acelea, nu mai era niciun vas splendid, cu toate pânzele sus, dar mi s-au arătat trei catarge negre, ieșind rigide din apă. Era Eurydice. Se răsturnase în furtună și se scufundase cu trei sute de soldați la bord. Scufundătorii au plonjat să caute cadavrele. Mi s-a spus – și cred că asta m-a marcat profund – că unii dintre scufundători leșinaseră de groază văzând că peștii mâncau trupurile sărmanilor soldați care se înecaseră tocmai când se întorceau acasă, după ce truseră din greu și înfruntaseră pericolele, luptând cu sălbaticii. Mi se pare că am văzut câteva dintre aceste cadavre remorcate foarte încet de bărci, într-o zi însorită. Mulți oameni priveau de pe stânci și ne-am scos cu toți pălăriile, în semn de tristețe.

¹ În realitate, era un vas pentru antrenamente. (*N. ed. orig.*)